

Recenze

Jesenské. Maliti uvádí dlouhé soupisy překladatelských řešení, aby ukázala, že to s plagováním Jesenské nebylo až tak zlé.

Je logické, že Maliti věnuje maximální pozornost překladům Dostojevského a Pasternaka, ale mě by zajímal i Gorkij nebo Leskov. Zde také vidím jisté problémy současné slovenské školy literární komunikace, která Slovensku již tolik kladného přinesla, kam patří i translologie a literární recepce, totiž jak zvolna opouští, snad až příliš důrazně, filologický rozměr, tedy jazykovou a literární rovinu artefaktu a směřuje až příliš k „lehčí“, žurnalisticko-politické a společenské rovině: někdy už nevíme, zda jde o životopisný román, ženskou psychologii nebo popis literárních sporů, je tu hodně materiálu a vnější polemiky, hodně vlastního názoru, ale již méně vlastní analýzy a původní teoretické koncepce. Naopak tam, kde je politologicko-kulturologická analýza nezbytná (viz výše, kulturní a politická situace Slovenského státu jako pozadí), je často jen náznaková a spíše eufemistická. Málo se například dovídáme, jak se literární slovenština obohacovala jejími překlady a zda to má trvalejší hodnotu nebo je to vymezeno spíše dobově – víme přece, co překládání znamenalo pro malé literatury, jako jsou slovenská i česká (ostatně bez Čapkových překladů francouzských „poètes maudits“ ve svazku *Francouzská poesie nové doby* by asi vůbec nevznikl světový jev zvaný česká meziválečná poezie, jež vytvořil také jediného českého nositele Nobelovy ceny za literaturu Jaroslava Seiferta). Při psaní takové knížky je empatie a emoce nutná, ale myslím, že autorka Jenenskou místy až příliš hájí a příliš se s ní identifikuje, že jí chybí dostatečný nadhled a odstup, i když to lze – vzhledem k překladatelčině osudu na konci jejího života v období nastupující tzv. konsolidace, kterou novináři terminologicky nepřesně označují jako normalizaci - pochopit. Outsiderství je Kainovo znamení a ten, kdo nepatří do jistého okruhu, se do něho – zvláště když jedná až příliš samostatně a vyniká – nikdy nedostane. V tom osud Jesenské, již se na konci života „spočítaly“ všechny její úspěchy a převedly na ideologického jmenovatele, jistě přesahuje vlastnosti a peripetie jednoho společenského systému, resp. režimu.

Knihy Evy Maliti–Fraňové je dobrým, kvalitním, literárně velmi zdařilým i badatelsky – nehledě na připomínky – příspěvkem k poznání slovenského překladatelství a jeho úlohy v slovenské kultuře, v tomto případě zejména ruské.

Ivo Pospíšil

O PERSPEKTIVÁCH VÝUKY RUSKÉHO JAZYKA A LITERATURY V NOVÉ EVROPĚ

Русский язык в Европе: методика, опыт преподавания, перспективы (pod red. С. Пескатори, С. Алоз, Ю. В. Николаевой). Stampa in Milano 2006.

Sborník s názvem *Русский язык в Европе: методика, опыт преподавания, перспективы* /*Ruský jazyk v Evropě: metodika, zkušenosti výuky, perspektivy*/ (Miláno, Itálie 2006) zahrnuje materiály mezinárodní konference «*Преподавание русского языка и*

литературы в новых европейских условиях XXI века» /„Vyučování ruskému jazyku a literatuře v nových evropských podmínkách XXI. století“), která se konala pod záštitou MAPRJALu (Международная организация преподавателей русского языка и литературы) v italské Veroně 22. – 24. září 2005.

V úvodní části sborníku **K. Lasorsa Sjedina** (Itálie) mimo jiné píše: «*Сегодняшние процессы политической интеграции европейских стран, расширение сотрудничества ЕС с Восточной Европой, процесс открытого мирового хозяйствования в эпоху глобализации и перестройки рынков, кризисное состояние и европейской, и русской экономики, феномен миграции при нестабильности новых ценностных ориентиров и национальных идентитетов, возрастающая потребность в новых квалифицированных кадрах, подогретенных и в социально-экономическом, и в геополитическом отношении – вот краткий перечень вопросов, требующих не только увеличения инвестиций в науку и в формирование специалистов нового профессионального профиля, но и ускорения, и укрепления учебно-педагогического процесса*» (s. 5).

Z těchto slov vyplývá, že konference si vytýčila téměř nekonečnou řadu důležitých témat a aktuálních otázek, jakými jsou například – uchování a rozvoj výuky ruského jazyka a literatury v různých evropských zemích; aktivní politika Ruska v nové rozšiřující se Evropě; plnohodnotná autoritativní účast, přítomnost a podíl Ruska na všech mezinárodních evropských vědeckých projektech a akcích atd.

Jinými slovy, současný evropský multikulturalismus musí být silným a politicky korektním multikulturalismem, který bud respektovat a brát ohled nejen na rozdílnosti jednotlivých kultur, ale zároveň bude hledat a formulovat zcela přesné a konkrétní konstruktivní sjednocující návrhy, které do tohoto procesu vnesou přiměřený vklad, a to jak kompetentnost, tak rovněž přesvědčení a nezbytnou vynalézavost a podnikavost.

Konferenci navštívilo 140 účastníků z 19 zemí celého světa. Zastoupeno bylo Bulharsko, Itálie, Rusko, USA, Rakousko, Německo, Řecko, Gruzie, Ukrajina, Litva, Lotyšsko, Izrael, Španělsko, Kazachstán, Polsko, Turecko, Francie, Švýcarsko, Uzbekistán. V průběhu tří dnů bylo v pěti sekcích předneseno více než 80 referátů a zazněly desítky zpráv o různých aspektech vyučování ruskému jazyku a literatuře v nových evropských podmínkách 21. století.

Texty jednotlivých vystoupení jsou publikovány v ruském jazyce a v tomto sborníku jsou přehledně uspořádány podle ruského abecedního pořádku do následujících čtyř částí:

část I. – *Русский язык внутри и вне европейского пространства /Ruský jazyk uvnitř i vně evropského prostoru/* (redig. S. Pescatori);

část II. – *Лингвистика /Lingvistika/* (redig. Ju. V. Nikolajevová);

část III. – *Литература. Культурология. Страноведение /Literatura. Kulturologie. Zeměvěda/* (redig. S. Aloe);

část IV. – *Методика. Учебники. Опыт преподавания /Metodika. Učebnice. Zkušenosti vyučování/* (redig. S. Pescatori).

V **první části** najdeme deset příspěvků, které se zabývají zejména výukou ruského jazyka a literatury v jednotlivých konkrétních zemích. Jejich autory jsou (u každého z nich uvádím v heslovité zkratce námět jeho vystoupení): **M. Dimasi - E. Charatsidis** (Řecko) – dějiny ruské kultury v Řecku, **J. A. Žuravleva** (Kazachstán) – komunikativnost při výuce ruskému jazyku, **F. Komt** (Francie) – vyučování ruskému jazyku ve Francii: problémy a perspektivy, **A. B. Lichačeva** (Litva) – ruský jazyk jako mateřský i cizí v podmínkách nové Evropy, **Z.-B. Ozer** (Turecko) – výuka ruského jazyka a literatury na univerzitách v Tu-

Recenze

recku, *S. Pescatori* (Itálie) – ruský jazyk v Itálii a jeho perspektivy, *M. Sanchez Puig* (Španělsko) – ruský jazyk ve Španělsku v podmínkách 21. století, *K. Gaier* (Německo) – vyučování ruskému jazyku ve všeobecně vzdělávacích školách, *L. V. Čulkova* (Ukrajina) – ruský jazyk v novém sociopolitickém prostředí, *V. I. Šulženko* (Rusko) – fungování ruského jazyka na severním Kavkazu v novém sociopolitickém paradigmatu.

V části druhé je publikováno celkem dvacet jedna lingvisticky zaměřených referátů – *G. N. Averjanova* (Rusko) – o vzájemném působení slovesných a jmenných forem jako předmětu ruské řeči u zahraničních studentů-filologů, *I. I. Baklanova* (Rusko) – obraz adresáta neuměleckého textu a způsoby jeho rekonstrukce, *V. Benini* (Itálie) – problematika variantnosti pádů, *J. D. Bescennaja* (Lotyšsko) – o výuce ruské právnícké terminologie, *L. I. Bogdanova* (Rusko) – národně kulturní komponent v gramatice a problémy výuky ruštiny jako cizího jazyka, *I. V. Bydina* (Rusko) – kognitivně-komunikativní přístup k poetickému textu, *Ž. A. Vardzelašvili* (Gruzie) – o existencionální podstatě slovesného znaku, *R. A. Griškova* (Ukrajina) – komparativní analýza zvláštností překladu sociokulturních reálií, *Ju. Korsakas* (Litva) – slovo současného ruského jazyka v aspektu statistické analýzy lexikálně terminologické náplně učebních textů, *I. G. Milevič* (Lotyšsko) – o systému současných ruských publicistických diskurzů, *S. A. Nikitin - M. Ju. Avdonina* (Rusko) – současný neformální písemný styk v ruštině, *Ju. V. Nikolajeva* (Itálie) – splnitelnost slov a praxe výuky ruštiny jako cizího jazyka, *M. Perotto* (Itálie) – problémy jazyka a identity u Rusů, žijících v Itálii, *A. V. Polonskij* (Rusko) – kognitivní aspekt ruského textu a techniky interpunkce, *Ju. J. Prochorov* (Rusko) – skutečnost, text a diskurz ve struktuře řečového styku, *A. Pstyga* (Polsko) – slovtvorné jevy v kognitivní interpretaci, *I. Remonato* (Itálie) – ruské částice v praktické výuce ruštiny jako cizího jazyka, *M. Ju. Rjabova* (Rusko) – barbarství nebo tolerance ruského jazyka v kontextu evropské kultury, *E. Sakespi* (Itálie) – o gramatických pádech: význam a funkce 7. pádu, *M. Ju. Fedosjuk* (Rusko) – syntaktický systém ruského jazyka pro zahraniční studenty-filology, *N. N. Šestakova* (Itálie) – zkušenosti z výuky právníckého překladu.

Třetí kapitolu tvoří devatenáct převážně literárně a kulturologicky laděných statí – *L. Ch. Abdullajeva* (Rusko) – masová kultura a výuka literatury, *S. V. Aloe* (Itálie) – výuka a objasňování sovětských reálií dnešním italským studentům, *A. V. Aš* (Rusko) – o fixní precedentnosti a její roli ve výuce, *A. L. Berdičevskij* (Rakousko) - *E. Kollárová* (Slovensko) – kdo je rusista 21. století: dialog metodika s kulturologem, *A. Kavacca* (Itálie) – místo textologie v kurzech překladu, *L. N. Kalamanova - M. M. Sorina* (Itálie) – nové faktory ve formování modelu cizojazyčné kultury při práci s italskými studenty, *A. A. Kruťikova* (Švýcarsko) – metodika výuky dějin ruského jazyka, *N. V. Kulibina* (Rusko) – četba umělecké literatury na hodinách ruského jazyka, *J. V. Ljubeznaja* (Rusko) – binární koncepty v esejistické tvorbě Taťány Tolsté, *E. K. Marancman* (Rusko) – o analýze textu, *V. G. Marancman* (Rusko) – literatura jako dialog se světem a se sebou samým, *M. P. Nap-cok* (Rusko) – slovtvorba v ruské zahraniční próze první vlny emigrace, *Ju. M. Orišaka - O. N. Orišaka* (Ukrajina) – o memoárové literatuře, *A. J. Plocharskij* (Rusko) – dialog kultur: ruský Východ Thomase Manna, *I. M. Popova* (Rusko) – raná próza Vladimíra Maximova: křesťanský aspekt umělecké axiologie, *V. B. Smirnov* (Rusko) – letopis jako literárněvědní žánr, *A. I. Smirnova* (Rusko) – dějiny ruské literatury 20. století, *S. A. Chvato* (Polsko) – nové evropské reálie ve vyučování ruskému jazyku polských studentů-filologů, *N. Šroma* (Lotyšsko) – postmodernistická učebnice, aneb k problému zachování principu kulturního uvažování.

Nejobsáhlejší je **čtvrtá část** sborníku, kterou tvoří velká skupina třiceti tří metodologicky orientovaných příspěvků těchto autorek a autorů: **E. G. Azimov - N. V. Kulibina** (Rusko) – distanční kurzy v systému zvyšování kvalifikace učitelů ruského jazyka, **A. Aloizio - A. Bonola** (Itálie) - **A. N. Latyševa** (Rusko) – nový základní kurz ruského jazyka pro Italy, **I. L. Andrejeva-Siussen** (Francie) – výuka ruštiny jako cizího jazyka v perspektivě vzájemných vztahů rodné a studované kultury, **N. A. Basilaža** (Gruzie) - **M.-K. Pezenti** (Itálie) - **T. D. Putkaradze** (Gruzie) – zkušenosti Bergamského semináře ruského jazyka, **J. I. Begeňeva** (Rusko-Itálie) – nové přístupy k výkladu hry A. P. Čechova Višňový sad, **S. Berardi - L. M. Bulgakova** (Itálie) – distanční vzdělávání a experimentální projekt komunikativního multimediálního kurzu, **D. Bončani** (Itálie) – kniha „Blíž k Rusku“ - učebnice nového typu, **N. Vasiljeva** (Bulharsko) – ruský jazyk v námořnickém podnikání, **E. Garetto** (Itálie) – problémy testování a certifikace znalostí ruštiny jako cizího jazyka v Itálii, **N. S. Guščina** (Izrael) – o literatuře, hudbě, malířství, **M. V. Daver** (Rusko) – o systému odhadních smluv, **M. I. Žitareva** (Lotyšsko) – centralizovaná zkouška z ruského jazyka v Lotyšsku, **G. Zentala** (Polsko) – o projektu neverbální byznys-komunikace, **R. I. Kalderonova** (Bulharsko) – svoboda a odpovědnost učitele, **S. Koketti - D. Kotělnikova** (Itálie) – výuka ruského jazyka a kultury v Lingvistickém mezinárodním lyceu „Gracia Deledda“, **K. Kriveller** (Itálie) – výuka ruského jazyka ve sféře marketingu, **A. N. Latyševa** (Rusko) – tvary ruských sloves v základním kurzu gramatiky „Il russo“, **T. I. Magomedova** (Rusko) – ruský jazyk a kultura řeči studentů-právníků, **M. Perini** (Itálie) – využívání nových technologií ve výuce ruského jazyka, **U. Persi - M.-K. Pezenti** (Itálie) – dvouletý speciální kurz ruského jazyka na Bergamské univerzitě, **L. F. Pucileva** (Itálie) – formování sociokulturních kompetencí, **I. Rozentuler** (Izrael) – překlad jako druh výukové činnosti, **L. L. Ružanskaja** (Itálie) – internet v hodinách ruského jazyka na univerzitě ve Veroně, **N. M. Sekulič** (Rusko) – využití prvků systému K. S. Stanislavského na hodinách ruského jazyka, **R. Sujecka** (Polsko) – ruský jazyk v podmínkách nové Evropy, **G. Sjedina** (Itálie) – zkušenosti ze srovnávací analýzy ruského a italského jazyka, **T. A. Tripolskaja - J. Ju. Buligyna** (Rusko) – elektronický vyučovací systém z lexikologie, **N. P. Trofimova - T. A. Rožukalne** (Lotyšsko) – sporné otázky školní učebnice /dialog učitele s autorem/, **G. I. Tun-gusova - J. V. Krajnova** (Rusko) – problémy mezikulturní komunikace, **S. Franko** (Itálie) – o mezipředmětových vztazích, **G. A. Cisovska** (Polsko) – tematické rozpracování ruských písní v procesu výuky ruskému jazyku u polských studentů-nefilologů, **D. Ejgirdene** (Litva).

Obsáhlá publikace (384 stran) reprezentativního charakteru, která je určena především domácí i zahraniční odborné veřejnosti, zachycuje jednotlivá vystoupení aktivních účastníků hojně navštívené mezinárodní konference.

Oceňuji rovněž to, že na prvních čtyřech stránkách jsou v abecedním pořadí seřazena úplná jména autorů tohoto sborníku včetně místa pracoviště a kontaktní e-mailové adresy, což jistě napomůže snadnějšímu navázání spojení mezi uvedenými odborníky i ostatními zájemci o nastolenou problematiku.

Dovolím si konstatovat, že z celkového vyznění sborníku je zřetelné, že veškerá jednání ve všech sekcích usilovala z různých zorných úhlů o aktuální a otevřený pohled na spletitou problematiku současného postavení výuky ruského jazyka a literatury ve světě. Kniha je souborem studií, sdělení a zpráv, které jednak dokumentují poznatky základního významu, ale zároveň budou určitě podněcovat a rozvíjet i následná bádání v širokém kontextu moderního evropského vývoje.

Zdeňka Matyšová